

Anmeldelser

Nordens Fugle

Benny Génsbøl. 496 sider, 63 farveplancher af Steen Langvad, mange farvefotos og udbredelseskort, indb. Gad 1987. Pris kr. 248. Kan købes i DOF-Salg.

Endnu en felthåndbog har set dagens lys. Bliver vi lykkeligere eller klogere af det? Ja, det er der faktisk en mulighed for. Génsbøls bog hæver sig nemlig klart over den linde grød af ofte ligegyldige fuglebøger, der findes på markedet i dag.

Bogen er af format lidt større og lidt tykkere end Europas Fugle, og er en typisk felthåndbog med et nydeligt lay-out. Den er indbundet i plast og omtaler 309 arter, der kan træffes i Finland, Sverige, Norge og Danmark. Langt de fleste arter er illustreret ved hjælp af både et farvefoto og en farvetavle. En kort tekst på tavlen nævner de vigtigste kendetegn, og små pile på tegningerne viser, hvad man især skal lægge mærke til. Endvidere bringes der et udbredelseskort, som viser yngleområder og vinterkvarterer i de nævnte lande. De enkelte arter gennemgås efter en fast disposition med undertitlerne: Hvor ses arten – Hvordan ses arten oftest – Udseende – Yngleforhold og Føde. Beskrivelsen af stemmer er samlet i grupper, så sammenligning med nærtstående arter lettes.

Man mærker tydeligt, at bogen er skrevet af en forfatter med erfaring i at skrive felthåndbøger. »Nordens Fugle« holder samme høje standard som Génsbøl's »Rovfuglene i Europa m.v.«. Teksten er generelt meget tidssvarende og informativ, og de mange farvefotos er oftest en fornøjelse at se på. Steen Langvad's tavler er, i betragtning af, at det er hans første større opgave, forbløffende gode. Enkelte tavler (specielt sangerne) er dog mindre heldige.

Som i alle andre (gode) felthåndbøger findes der småfejl og mangler i teksten. Der mangler måske enkelte af de mere sjældne arter (f.eks. Storpiber), der passende kunne have været taget med, når arter som Fuglekongesanger og Hvidbrynet Løvsanger er inkluderet. Den mest iøjnefaldende mangel er dog, at Islands (og Færøernes) fugle ikke er med. Måtte de få arter, det drejer sig om, komme med i næste udgave – så titlen for alvor bliver dækkende.

Disse (små)ting ændrer intet ved, at det er en god og anbefalelsesværdig bog. De mest hitlidelige vil nok mangle lidt, men flertallet af fuglekiggere burde kunne få stor glæde af bogen. Den kan bruges hjemme, men er især velegnet til rejser i Norden. Ikke alene er den en fornøjelse at kigge i, men den er også så informativ, at den kan bruges som læsning, når man på trediedagen ligger underdrejet i sit fugtige telt på fjeldet. Og det er en stor fordel.

Peter Lyngs

Nyt om fugle i Danmark

Meddelelse nr 13 fra Rapportgruppen. 103 sider, mange tabeller, diagrammer og vignetter, 19 s/h fotos, hft. Dansk Ornitologisk Forening 1986. Pris kr. 55. Kan købes hos DOF-Salg.

Bag titlen »Nyt om fugle i Danmark« gemmer der sig årsrapporterne fra 1978 og 1979. Man kan selvfølgelig her seks år senere lidt beskt bemærke, at det er så som så med nyhedsværdien, men bedre sent end aldrig. Og det er vigtigt, at disse årsrapporter udkommer. De repræsenterer en betydelig indsigt i og viden om den danske fuglefauna – indsamlet af flere hundrede feltornitologer. Mange af observationerne har tidligere været offentliggjort i årsrapporter m.m. fra fuglestationer og forskellige geografiske områder, men er her samlet til en årsrapport fra hele landet.

Årsrapporten fra 1978-79 er en fornøjelse at få i hånden. Det er tydeligt, at Rapportgruppen har lagt et meget stort stykke arbejde i den. Rapporten er i samme format som DOFT, og med gul forside – hvor en Vandrefalk er ved at klaske den sidste af DOFs Viber (tolkningen af denne symbolik vil jeg overlade til hovedbestyrelsen). Hovedparten af teksten beskæftiger sig med gennemgangen af 110 udvalgte arter. For en lang række arter er der givet forskellige kommentarer, og forekomsterne er forsøgt sat ind i en større helhed. Mange af artsomtalerne er udbygget med forskellige tabeller og figurer, og det hele er krydret med fine små vignetter af Carl Christian Tofte, samt s/h fotos. Efter artsgennemgangen findes en kort oversigt over rovfulgetrækket, og en god gennemgang af vejrforholdene de to år. Endvidere har Klaus Malling Olsen lavet en glimrende artikel om feltbestemmelse af Citronvipstjerter, godt illustreret af Jens Frimer Andersen, der også har tegnet forsiden. Slutteligen kommer der en (ret rædselsfuld) engelsk sammenfatning, og en liste over citeret litteratur.

Der er altså tale om en årsrapport i en hel ny form, som jeg synes lover godt, og jeg ser med forventning frem til årsrapporten 1980-83, der skulle være under udarbejdelse. Jeg har (selvfølgelig) en del småting at brokke mig over (der mangler f.eks. et par iagttagelser fra Christiansø), men skal undlade at trætte nogen med dem – de står alligevel ikke i forhold til det store og gode stykke arbejde, der ligger bag udgivelsen.

Min væsentligste kritik er, at redaktionen i nogle tilfælde har været for slap. Når der går så mange år mellem indsamling af materialet og udgivelsen, må det være rimeligt at forvente, at man benytter den viden, der er indhentet i de mellemliggende år. Dette er ikke altid tilfældet. Et enkelt eksempel: Når man skriver, at Alken »ser ud til at være markant hyppigere i Kattegat end Lomvien« skal man være mere end forsigtig, fordi

denne oplysning strider mod mange andre oplysninger – om stik det modsatte. Mig bekendt er Østersøen det eneste område, hvor Alk og Lomvie er nogenlunde lige almindelige, men disse fugle overvintrer hovedsageligt i de indre danske farvande. Kattegat synes derimod at være et vigtigt overvintringsområde for alkefugle fra Norge, Storbritannien og Helgoland, og i disse lande er Lomvienne langt de almindeligste. Blandt alkefugle fanget i fiskegarn langs Sveriges vestkyst er Lomvien da også taget langt hyppigere end Alken.

Nu skal dette eksempel ikke forlede nogen til at tro, at den slags svipsere præger rapporten – det gør de ikke. Der findes mange spændende og velfunderede oplysninger, og rapporten er en virkelig god ramme for det videre arbejde med fuglenes forekomst i Danmark. Alle feltornitologer bør have en. Og skam få dem (det er også mig), der ikke sender deres observationer ind – for det er utroligt ærgerligt at se, at der er flere (vigtige) observationer fra disse år, der aldrig er blevet sendt ind. Køb »Nyt om fugle i Danmark« – og send dine iagttagelser ind!

Peter Lyngs

Danske rasteplasser for gæs

Jesper Madsen. Gåsetællinger 1980-1983. 114 sider, talrige kort, tabeller og s/h ill., hft., A4-format. Fredningsstyrelsen, Miljøministeriet 1986. Pris kr. 115. Kan købes hos DOF-Salg.

Noget af det mest oplivende ved arbejdet i DOF er når et eller flere medlemmer tager en ny opgave op, og fører arbejdet igennem til et godt resultat.

Et af de bedste eksempler på dette er gåsegruppens arbejde. Som grøn feltornitolog fra Sønderjylland blev Jesper Madsen ansat som observatør på Tipperne i 1977. Her blev han hurtigt interesseret i de store gåseflokkede, og inden han rejste derfra et år senere, havde han manuskriptet klar til sin første artikel i dette tidskrift.

Kort tid efter gik Jesper Madsen i gang med at organisere landsdækkende månedlige gåsetællinger via en arbejdsgruppe under DOF efter samme principper, som foreningens vadefuglegruppe havde arbejdet med. En national koordinator med lokale amtskordinatorer, som sørgede for organisering af de mere end 100 tællere, indsamling af optællingskemaer med resultaterne m.m.

Resultaterne foreligger nu i en særdeles smuk rapport. I alt 106 lokaliteter blev dækket, hvoraf 36 viste sig at være af international betydning for gæs. Gæssenes udnyttelse af lokaliteterne er opdelt på fouragering og rast, og deres habitatvalg, d.v.s. fordeling på bl.a. enge og forskellige afgrødetyper, er belyst.

De enkelte arters forekomst i landet behandles kort, bl.a. med prikkort over deres fordeling på lokaliteterne. Men mere omfattende analyser af flere af arternes forekomst er allerede bragt i afhandlingsform i forskellige tidsskrifter og symposierapporter. Topforekomsterne var 40.500 Mørkbugede Knortegæs, 29.000 Grågæs, 27.000 Kortnæbbede Gæs og godt 6000 Sædgæs.

Den naturfredningsmæssige beskyttelse af de danske gåserasteplasser er relativt god. 57% af lokaliteterne er helt eller delvist naturfredede og hele 84% er indenfor EF-fuglebeskyttelsesområder. Derimod er kun 28% helt eller delvist beskyttede mod jagt, og jagt angives som den hyppigste trussel mod gæssenes trivsel på rasteplasserne. På halvdelen af områderne er jagten intensiv eller meget intensiv, og mange områder forlades helt af gæssene i jagtsæsonen.

Rapporten peger på behovet for øget beskyttelse af en række af de vigtigste områder, ikke mindst i form af jagtforbud. Tillige påpeges behovet for særligt plejede gåsereservater, hvortil gæssene kan fordrives fra afgrøder, hvor de kan gøre skade. Som det er nu, bevirker jagten, at gæssene fordrives fra strandenge m.v., hvor de ikke gør skade, til store afgrødemarker, hvor der kan opstå problemer på grund af sammenstuvningen af gæssene.

Enhver aktiv DOF'er bør have denne rapport – og bruge den!

Hans Meltofte

Fugle på Sjælland 1985

Den sjællandske rapportgruppe. 164 sider. Dansk Ornitologisk Forening. Pris kr. 65. Kan købes hos DOF-Salg.

Det er usædvanligt, at en lokalrapport anmeldes her, men denne er så omfattende, sammenlignet med de tidligere, at den har karakter af en bog. Den dækker hele året, den er forsynet med fine vignetter spredt mellem tekst og tabeller, og den er meget læseværdig.

Først er der en kortfattet oversigt over vejrliget i det behandlede år, dernæst følger bogens væsentligste del: Arts gennemgangen på 143 sider. De bageste sider er en oversigt over første- og sidstedataer for en række trækfugle, et appendix med udokumenterede sjældne arter og til slut en liste over de arter, som redaktionen er specielt interesseret i fremover.

Teksten i arts gennemgangen er selvfølgelig fænologisk og er hovedsageligt datafremlægning. Trækforhold og usædvanlige antal er vægtet højt, hvilket måske hænger sammen med karakteren af de indsendte oplysninger. For en lang række arter er der også spændende oplysninger om yngleforhold, f.eks. Svartbag. – Gør mere ud af denne side i de kommende rapporter. Der sammenlignes med tidligere år og med andre landsdele, spændende og informerende.

Jeg savner et kapitel, som beskriver fugleåret mere generelt. Hvor de specielle hændelser, f.eks. invasioner, fugle, som ikke oprådte som forventet o.s.v., bliver omtalt og diskuteret. Dette læses nu under de enkelte arter.

Et par suk til slut. Under Mursejler kunne vejtræk nok være på sin plads at nævne i relation til de store træk set om sommeren. Forkortelsen pr. bruges i to betydninger. Reserver den til per, og brug pri. til at angive primo. Der burde nok være læst bedre korrektur på listen over indsendere og deres initialer i teksten.

Forfatter(e) eller redaktør samt udgivelsesår bør angives, så rapporten kan citeres ordentligt. Men dette er småting, og alle sjællandske fuglekiggere kan med stor fornøjelse læse rapporten.

David Boertmann

Kampen om det åbne land

Søren Bennedsen m.fl. – om miljø, landbrug og marginaljorder. 127 sider, mange s/h fotografier og tegninger, hft. Niche 1986. Pris kr. 128.

I appetitvækkeren på bogens omslag kaldes marginaljordsproblematikken for en landskabelig revolution. Om det kommer så vidt, er stadig et åbent spørgsmål. Men faktum er, at det danske agerland står foran markante driftsændringer. Nøgleordene er marginalisering, naturgenopretning, ekstensivering og alternative afgrøder og dyrkningsformer.

Nærværende bog, der er skrevet af ni journalistelever, giver lidt af baggrunden, men kommer især rundt om den standende debat og giver herved nogle bud på, hvad vi måske kan forvente som resultat af marginaljordsdebatten.

Steffen Brøgger-Jensen

Sønderjyllands fugleliv

Knud Nielsen, Jesper Tofft, Kim S. Winther og Gert Fahlberg (red.). 159 sider, rigt illustreret i s/h og farve, indb. Forlaget Fulica 1986. Pris kr. 175 hos DOF-Salg.

En lille håndfuld lokalkendte ornitologer har beskrevet en hel landsdels fugleliv, og via diverse fonde og offentlige institutioner fået skabt det økonomiske grundlag for at udsende denne i flere henseender bemærkelsesværdige bog.

Forfatterne angiver i forordet, at der er tale om en populærvidenskabelig beskrivelse af fuglelivet i Sønderjyllands Amt. Bogens afsnit, der er skrevet af folk med særlig viden om de enkelte emner, er hele vejen igennem inspirerende læsning. De er skrevet i et levende og letforståeligt sprog og med et væld af informationer.

Forfatterne har valgt det indlysende rigtige at tage udgangspunkt i egnens naturtyper. Herved opnår de at få belyst den snævre sammenhæng mellem fuglenes forekomst og trivsel på den ene side, og de miljømæssige påvirkninger og de menneskeskabte ændringer i det åbne land på den anden side. Først det smukt kuperede morænelandskab i øst med dets lagunesøer, strandenge, kystnære løvskove og ikke mindst de dybe sunde og bæltter omkring Als. Videre til det midt-sønderjyske hedesletteland vest for israndlinien, med de (tidligere) udstrakte hedemoser. Og vi ender ude mod vest i marsklandet og Vadehavet. Næppe noget amt kan fremvise så forskelligartede naturtyper som netop Sønderjylland. Det afspejles sammen med amtets geografiske beliggenhed naturligvis i fuglenes forekomst og artssammensætning. Rørdrum, Stork, Kortnæbbet Gås, Stor Skallesluger, Hedehøg, Tinksmed, Sortterne, Huldue, Slørugle, Pirol, Græshoppesanger, Ravn og Korttået Træløber er nogle af de arter, jeg selv forbindes med Sønderjylland.

Bogen giver en indgående beskrivelse af fuglelivet på de beskrevne lokaliteter. Der redegøres for lokaliteternes status og naturtypernes generelle tilbagegang i amtet (det er ikke den mest opmuntrende læsning). Her som i det øvrige Danmark er man faret frem med hård hånd i det åbne land. Tænk bare på dræningen af Tinglev og Frøslev moser, hedernes opdyrkning og det fremskudte dige ved Tønder. Fuglelivet i byerne beskrives også, og der redegøres for det ikke ubetydelige træk, der hvert år går over det østsønderjyske område. Et særligt kapitel er helliget Storkens status i amtet, og der redegøres for artens tilbagegang i landet i øvrigt. Bogen slutter med en grundig up-to-date redegørelse af fuglenes forekomst i amtet.

Bogen har naturligvis interesse for den, der aldrig har været på fugletur i Sønderjylland, men absolut også for den, der har været der og tror at kende denne egns natur og fugleliv. Sidstnævnte vil opdage, at det gør hun/han aldeles ikke. Under alle omstændigheder tror jeg, at den, der læser bogen, vil planlægge sin kommende ferie med henblik på at opleve denne egns natur »live«.

Chr. Ebbe Mortensen

Felthåndbog over Europas Fugle

Christopher Perrins. Fuglenes liv, udvikling og økologi. Dansk redaktion: Bent Pors Nielsen. 320 sider, adskillige farvetavler og tegninger, indb. Jørgen Paludans Forlag 1987. Pris kr. 248. Kan købes i DOF-Salg.

Denne bog er i virkeligheden to bøger i én, idet der foruden et bestemmelsesafsnit over 429 europæiske fuglearter er afsnit om udviklingshistorie, liv og økologi. Bogens tekst er let læselig, og den danske bearbejdning er smuk og pædagogisk. Det vrimler med informationer, som man ellers skal til mere svært tilgængelige værker for at finde.

Kun et par gange virker bogen lidt hastigt oversat. Historien om Lundens (engelske) navngivning vil kun kunnefattes, hvis man ved, at Lundens hedder Puffin på engelsk (s. 58). I afsnittet om fuglens topografi er det forvirrende, at vingens dækfjer i flæng benævnes »dækkere« og »dækfjer«.

Bestemmelsesafsnittet er dog for koncentreret, og virker – på trods af at informationerne er med forbeholdt få fejl – for sammenpresset og ofte uoverskueligt. Gæssene ligner nærmest rikser i formen, fordi så mange har skullet presses ind på en enkelt side, og de mange dragter af f.eks. vadefugle er for små til for alvor at forklare forskellen mellem gamle og unge fugle. Lille Kjove forekommer ikke i en adult grå fase; det er den normale lyse fase hos de skandinaviske fugle, hvis ben for øvrigt er lyse, ikke mørke som vist. Teksten i denne del er da også meget kort, sine steder næsten telegmagtig. En meget fin krydsreference til bogens andre dele fungerer dog særdeles smukt.

De enkelte afsnit er som nævnt virkelig velskrevne, og man animeres stærkt til yderligere læsning og studier af fugle. Kun ganske få af illustrationerne forvirrer, f.eks. vadefuglene i snevejr på s. 304-305. De sort/hvide fugle skal være Stenvendene, men hvem har set den art så langnæbbet? Og hvad laver en Dværgryle i en helt juvenil dragt på det tidspunkt af året?

Som sædvanlig fokuserer en anmeldelse lidt for meget på de svage sider. Lad derfor ikke disse kommentarer dømmes en nyskabelse, der er både velillustreret, velskrevet og smukt bearbejdet. Den fortjener en plads hos enhver fugleinteresseret.

Klaus Malling Olsen

Den store fuglebog

Lars Imby. 206 sider, talrige tegninger og farvefotos, indb. Dansk redaktion Niels Erik Franzmann. Clausen Bøger 1986. Pris kr. 228.

En ny fotografisk guide, der indeholder omtale af ca 260 fuglearter, der (næsten) alle forekommer regelmæssigt i Danmark. Den egner sig primært for begynderen eller den, der sætter pris på en samling gode fotos af vore fugle. Bogens styrke er nemlig dens fotos. Næsten alle almindelige arter er vist, og fremfor alt i deres naturlige omgivelser. Imidlertid synes jeg, at en

fotoguide er sværere at anvende end en god tegnet guide, hvor det er muligt at afbilde den enkelte arts forskellige dragter m.m. på samme planche, i samme stillinger og, hvad der måske er vigtigst, i ensartet farve-kvalitet og skarphed. Denne bog er bedre på dette punkt end de fleste, men stadigvæk er den sværere at bruge for den ukyndige end en guide med tegninger.

Teksten er for det meste virkelig god; kort, præcis og let forståelig. Ved illustrationerne er der således ofte en god tekst om feltbestemmelse. Dog er der smuttere i bearbejdningen, som f.eks. af nogle arter, der først ankommer sent om efteråret, omtales som ankomende fra september (Sangsvane, Snespurv). Vindrossel er ikke talrig om vinteren, og Silkehale er ikke sommergæst.

Forfatteren har valgt at illustrere ikke fotograferede arter med egne stregtegninger, der er af stærkt svingende kvalitet. Alligevel anbefales bogen til nybegyndere og fuglefotografer, hvor dens righoldige fotomateriale må virke som et incitament til yderligere interesse for fuglene.

Klaus Malling Olsen

Fågellokaler i Sverige

Lars Svensson (red.). En reseguide. 254 sider, mange kort og s/h fotos, indb. Bonniers 1985. Pris kr. 258. Kan købes i DOF-Salg.

Dette er fjerde udgave af den populære guide til svenske fuglelokalteter. Første udgave udkom i 1972; tredje udgave i 1978, og i forhold til denne er ca 25 lokaliteter blevet tilføjet, mens et par stykker er gået ud. Desuden er ca 25 kort blevet ændret, ligesom en del fotos er skiftet ud. Desværre er andelen af lokalitetsfotos ikke steget. Endelig er rækkefølgen af länene (de svenske amter) ændret fra en geografisk syd mod nord gennemgang til at være alfabetisk. Dette er ikke en udpræget fordel, hvis man ikke er velbevandret i de svenske län's placering.

De skånske lokaliteter er uændrede. Her synes jeg, at det havde været på sin plads at tilføje lokaliteter som Fyledalen og Ellestadssjön, evt. også Örup's Älmskog og Brantevik, og endelig en eller to lokaliteter fra skovområderne i Nordskåne. På Öland er tilføjet Triberga Mosse og Stenåsabadet; ganske berettiget, men her savner jeg beskrivelser af Hornsjön, Böda Kronopark og Grankullaviken på øens nordspids. Foruden ovennævnte tilføjelser kunne jeg godt have tænkt mig, at kapitlet om Falsterbonäset også havde indeholdt nogle linier om, at rovfugletrækket i visse vindretninger kan passere hen over steder som Falsterbokanalene, Ångsnäset og Stenudden udenfor synsvidde fra det klassiske observationssted på Ljungen.

På trods af ovennævnte konkrete ønsker er kritikpunkterne få, og de kan ikke rokke ved, at der er tale om en overordentlig god guide, med en masse fine kort og lokalitetsbeskrivelser. Bogen er stadigvæk oplagt for enhver Sverigesfarer.

Henrik Dissing

Fuglesangen i Europa

Poul Bondesen. 246 sider, mange illustrationer i s/h og farve, 218 sonagrammer, hft. Rhodos 1986. Pris kr. 210.

For første gang er der på dansk udgivet en bog, der viser og gennemgår sonagrammer (grafiske tegninger af lyd) af alle Europas ynglende sangfuglearter (155 i alt). Og forfatteren ved, hvad han snakker om. Han har arbejdet med fuglestemmeanalyse i en menneskealder. Med sin bog »Fuglesangen – en verden af musik« fra 1960 var han en af de første, der analyserede fuglenes sang og satte det hele i et vist system.

Det har altid været svært på tryk at gengive eller illustrere fuglenes sang. Mange har gennem tiden forsøgt, men ofte uden større held, idet opfattelsen af fuglenes stemmer er individuel, og en gengivelse bliver derfor ofte subjektiv. Selv i moderne »Fieldguides« er stemmebeskrivelserne tit ret intetsigende. Med moderne teknik er det i dag muligt at fremstille meget detaljerede grafisk billeder (sonagrammer) af fuglenes sang og kald ud fra plader eller bånd. Disse kan så analyseres, og en række faktorer som lydstyrke, toneområde, tidsmæssig varighed og ikke mindst kompositionen, opbygningen o.s.v. kan studeres nærmere.

På de første 31 sider beskrives den teoretiske baggrund for fuglenes sang, både rent anatomisk og hvordan den dannes, og hvordan sonagrammerne skal læses. Herunder er de mange forskellige udtryk forklaret og defineret.

På de næste 15 sider er alle bogens arter opstillet i nøgleform. Opbygningen er magen til systemet i Bondesens bog fra 1960 – delt i 3 hovedgrupper: Stæregruppen, Bogfinkegruppen og Lærkegruppen, og derefter underopdelt ud fra mere eller mindre velafgrænsede kriterier.

For at kunne bruge nøglen (og sonagrammerne) skal man have sat sig grundigt ind i terminologien i indledningsafsnittet, og selv da vil nøglen ikke være let at bruge i felten på ukendte arter. Men den giver en glimrende oversigt og viser, hvilke elementer de enkelte arters sang er opbygget af. Nøglenes mange små forenklede »sonagrammer« gør det også lettere bagefter at forstå de rigtige sonagrammer i sidste del af bogen.

De sidste 100 sider dækker bogens hovedindhold – gennemgangen af de 155 europæiske sangfugles sang, hvoraf 137 er forsynet med et eller flere sonagrammer. De resterende arter er hovedsagelig kragefugle.

Gennemgangen følger nøglen 3 førømtalte hovedgrupper. Hver arts sang er først generelt beskrevet, og derefter er sonagrammet analyseret og forklaret. Mange arter har fået forskellige lydmalende eller folkelige fortolkninger med på vejen. Disse er gode til at støtte hukommelsen på. Desuden er der meget summariske oplysninger om habitat, sangperiode og udbredelse.

Enkelte arter har fået en yderst kort behandling. Således er Alpekrave og Alpeallike nærmest slået sammen og beskrevet fælles, som om stemmerne stort set var ens. Dette er bestemt ikke tilfældet. Spansk Spurv er reduceret til 2 1/2 linie med en bemærkning

om, at stemmen blot er lidt kraftigere end Gråspurv. Sangen adskiller sig faktisk også både i tempo, komposition og toneleje og er let at udskille i felten.

Bogen slutter med en nyttig ordliste samt en oversigt over udgivne bånd og plader med europæiske fuglestemmer. Og naturligvis er der også en grundig litteraturliste og et register.

Per Schiermacher Hansen

Breeding Waders in Europe

Theunis Piersma. A Review of Population Size and Estimates and A Bibliography of Information Sources. 116 sider, kort og tabeller, A4-format, hft. Wader Study Group Bulletin 48, Supplement, 1986. Pris kr. 67 i DOF-Salg.

Siden oprettelsen i 1970 har den engelske vadefuglegruppe »Wader Study Group« udviklet sig til en international organisation, som koordinerer vadefugleundersøgelser overalt i verden. I disse år er et af de største projekter således en undersøgelse af vadefuglenes forårstræk fra Syd- og Vestafrika, via Vesteuropa til de arktiske ynglepladser i Grønland/Canada og Sibirien. Sådanne store internationale projekter med samtidige undersøgelser og ekspeditioner overalt langs fuglenes trækveje, har givet helt fantastiske resultater.

Bindeleddet mellem alle disse vadefugleentusiaster og -grupper er »Wader Study Group Bulletin«, som udkommer tre gange om året. Her bringes små artikler om foreløbige resultater af undersøgelser, orientering om kommende og igangværende projekter, efterlysninger af iagttagelser af farvemærkede vadefugle, råd om fangst og mærkning af vadefugle og lister over al ny vadefuglelitteratur.

Al nyere litteratur om ynglende vadefuglebestande og deres biologi i Europa er nu samlet i en særlig publikation. Foruden udnyttelse af al tilgængelig litteratur har den hollandske forfatter ved korrespondance med vadefugleforskere overalt i Europa opstillet oversigter over størrelserne af de ynglende vadefuglebestande i de fleste europæiske lande samt Svalbard, højarktisk Grønland og Ellesmere Island. Kun USSR, Italien og Sydøsteuropa mangler helt.

Af bemærkelsesværdige tal kan nævnes i alt 20.000 par Klyder, 22.500 par Lille Præstekrave, mere end 800.000 par Viber, 25.000 par Temmincksryler (i Skandinavien), 250.000 par Brushøns, 30.000 par Enkeltbekkasiner, 3500 par Tredækkere, 260.000 par Rødben og op mod 2 millioner par Mudderklirer i de dækkede lande.

Jeg vil benytte udgivelsen af denne spændende rapport til at anbefale alle vadefugleinteresserede at melde sig ind i Wader Study Group, c/o N. A. & J. A. Clark, Department of Zoology, University of Edinburgh, West Mains Road, Edinburgh EH9 3JT, U.K. Det koster £ 10 om året.

Hans Meltofte

Islands fugle

Hjálmar R. Bárðarson. 336 sider, talrige fotos i s/h og farve, indb. Udgivet af forfatteren, Reykjavík, 1986. Pris kr. 445 i DOF-Salg.

Island er et populært rejsemål for mange ornitologer og alment naturinteresserede, og en samlet beskrivelse af øens fugleliv på et sprog, der for de fleste er lettere tilgængeligt end islandsk, har længe været savnet. Der skulle derfor være et naturligt marked for denne bog, der (med parallelle udgivelser på islandsk og engelsk, senere også på fransk og tysk) i ord og billeder dækker alle ynglefuglene og nogle af gæsterne.

Teksten er kortfattet, og oplysningerne er ret generelle. Der ofres mere plads på almene beskrivelser af de enkelte arter end på specifikke islandske forhold, hvilket er en skam, da det er dette sidste, der skulle bære bogen. Samtidig bruges en del af den sparsomme tekst til udførligt at fortælle hvad læseren selv kan se af billederne. Endelig virker teksten ofte mærkværdig gammeldags – »lumsk« Svartbage og »majestætiske« Havørne af »fornem æt« er i hvert fald ikke lige mit nummer; men bevares, den slags er jo en smags sag.

Det, der i første række skaber bogen, er billedmaterialet – fotos, de fleste i farver, optager størstedelen af pladsen. Alle skyldes forfatteren, hvilket i sig selv er imponerende. Kvaliteten er gennemgående høj, men en mere kritisk udvælgelse havde ikke gjort nogen skade. Bogen virker noget overlæst med et temmelig uroligt lay-out. Og af visse arter havde forfatteren åbenbart kun nogle meget usle »skud« i arkivet, som for nu at gøre samlingen komplet alligevel skulle med her. – Desuden virker mange billeder ret »uspændende« (læsere med aversion mod redefotos skal passe på blodtrykket).

Trods de anførte forbehold er *Islands fugle* en meget smuk bog og en utvivlsom salgssucces.

Kaj Kampp

Gulls: A Guide to Identification

P. J. Grant. 2. udg., 352 sider, med talrige tegninger af forfatteren, kort samt 544 sort/hvide fotografier, indb. T & A D Poyser 1986. Pris kr. 195 i DOF-Salg.

Førsteudgaven af dette forbilledlige værk om mågebestemmelse er anmeldt i DOFT 76: 163-164. Denne nye udgave er udvidet med 72 sider og ikke mindre end 168 fotos, foruden af flere af de gamle er udskiftet med nye. Udvidelsen af teksten skyldes primært, at otte amerikanske arter er inkluderet. Dog er der også nyt om bestemmelse af en række tidligere omtalte arter, bl.a. nye forholdsmåls-karakterer (øje/næblængde) hos Gråmåge og Hvidvinget Måge, enkeltpersoners undersøgelser og kommentarer til førsteudgaven m.m. Dette skyldes ikke mindst de ændrede forhold indenfor international feltornitologi de senere år. Før i tiden arbejdede man ikke på samme måde over grænserne som nu, hvor bl.a. den øgede rejseaktivitet og de større antal tidsskrifter gør samarbejdet eksperterne imellem lettere end før.

Den tidligere anmeldelse var inde på, at der manglede omtale af atypiske individer af f.eks. større måger. Der er nu en serie med om Sølvmåge (i en serie på hele 58 fotos af arten!), men stadig kunne mere tilføjes på dette punkt. Det må komme, for en tredje udgave af denne mågebibel vil sikkert kunne udarbejdes om føje år. Ikke mindst dette gør bogen så spændende, at man trods to grundige udgaver stadig kan finde nyt om mågebestemmelse. På side 98 opfordrer Grant selv til kommentarer om bestemmelse af visse former Sølvmåger, og man bør notere, fotografere og observere til en eventuel tredje udgave. Indtil videre topkarakter til »Gulls«.

Klaus Malling Olsen

Itämeren lokkilinnut

Martti Hario. 263 sider, talrige fotos og tegninger, hft. Lintutieto, Helsinki 1986. Pris Fim 120,-. Denne bog omhandler bestemmelse af Østersøens måger, ternere og kjover, og følger med hensyn til layout Dick Forsmans' fremragende *Rovfågelsguiden*.

Der sker meget indenfor finsk bestemmelsesornitologi, især hvad angår forskning i fuglenes fældning. Derfor er det synd, at man ofte vælger at præsentere denne viden på landets unægtelig fremmedartede sprog uden resume på f.eks. svensk eller engelsk. Dette gør også bogen vanskelig at anmelde. I det mindste for en, der ikke mestrer det finske sprog.

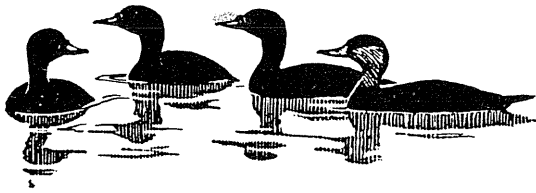
Moderne bestemmelsesornitologi baserer sig på et bredt internationalt samarbejde parret med et indgående kendskab til fuglene fra felten, fra museernes skindsamlinger og fra fotos. Endvidere på den stigende strøm af tidsskriftlitteratur. Alle disse betingelser er opfyldt her. Jeg bemærker en imponerende litteraturliste med bl.a. flere danske referencer. Og samtidig en fin samling fotos, som selvsagt er anvendelige for alle interesserede. Ligeledes har jeg haft glæde af at betragte tabellerne, som delvis er baseret på forfatterens egne målinger. Og med træning lærer man da også at beherske enkelte gentagne fagudtryk. Ellers: svensk oversættelse hurtigst muligt, tak!

Klaus Malling Olsen

The Atlas of Wintering Birds in Britain and Ireland

Peter Lack (red.). 447 sider, 15 figurer, 207 udbredelseskort, talrige vignetter, indb. T & A D Poyser 1986. Pris £ 19.

Bogen er resultatet af den kortlægning af vinterfugle, som British Trust for Ornithology (BTO) foretog i årene 1981/82 - 83/84 i samarbejde med den irske søsterorganisation Irish Wildbird Conservancy. Ud af 3761 10 × 10 km kvadrater blev kun 6 ikke besøgt, og 94% blev tilfredsstillende dækket gennem de tre sæsoner. Optællere skulle både foretage en kvalitativ (antallet af arter) og en kvantitativ (antallet af individer) vurdering i hvert kvadrat.

Bogen er opbygget efter samme mønster som den engelske atlasbog over ynglefugle. Et udbredelseskort viser den summerede forekomst gennem de tre optællingssæsoner. For arter, der har oprådt invasions-agtigt i en af de tre sæsoner, kan udbredelseskortene være misvisende, hvis man ønsker et alment billede af vinterforekomsten. Dette er der dog normalt taget højde for i den ganske udmærkede og inspirerende artstekst, der er skrevet af udvalgte eksperter (i alt 100 forfattere har været involveret). Her omtales bl.a. artens geografiske forekomst og oprindelse, føde, status og bestandsstørrelse. De kvantitative beregninger er bl.a. sammenlignet med vinterbestanden på europæisk plan.

Hvert vinterkort er i øverste højre hjørne suppleret med yngleatlas kortet fra perioden 1968-72. Det giver mulighed for at se ændringer i udbredelsen for stationære arter. F.eks. er Agerhønen nu næsten forsvundet fra Irland. Det giver også mulighed for at illustrere hvorledes en lang række arter, f.eks. Sanglærke, Sangdrossel og Engpiber, forlader ynglepladserne i højlandet for at tilbringe vinteren i de mildere, lavereliggende kystområder (vertikalt træk).

Yderligere viser kortene den generelle sammenhæng mellem vinterforekomsten af frø-ædende arter og udbredelsen af agerland, at der overvintrer flere store fugle mod nord, det kønsbetingede træk hos arter som Bogfinke og Rørspurv (hannerne mere stationære), det udprægede kuldetræk hos f.eks. Vibe, Skovsneppe og bekkasiner til Irland og Iberia, og endelig influx af lappedykkere og skalleslugere fra kontinentet under hårde isvintre.

Vinteratlas giver også et indblik i de ændringer, der er sket med hensyn til arternes vinterkvarter. F.eks. er engelske Sildemåger nu begyndt at overvintrer omkring De Britiske Øer. BTOs mågetælling i 1984 gav 58.000 fugle mod 165 i 1963. Det kan være forklaringen på de seneste års vinter-iagttagelser af Sildemåger på den jyske vestkyst. Stigningen i Storbritannien gælder også den gulbenede Sølvmåge (*L. a. michahellis*), dog knyttet til SØ-delen af landet.

Det er imponerende, hvorledes engelske fugleforænerer gang på gang kan mobilisere store skarer af amatører i landsdækkende optællingsprojekter. De 180.000 timer svarer ca til 82 års feltarbejde – hver dag!

Bogen kan varmt anbefales, især fordi artsafsnittene rummer megen interessant og generel viden.

Henning Nøhr

Revised Atlas of Eastern Canadian Seabirds

R.G.B. Brown. 1. Shipboard Surveys. 111 sider, talrige kort, A4-format, hft. Canadian Wildlife Service 1986. Pris C\$ 9,60.

I slutningen af 60'erne planlagde canadiske olieselskaber at lede efter olie i havområderne udfor Østcanada. For at samle et baggrundsmateriale til brug ved planlægning af olieefforforskningen foretog Canadian Wildlife Service de følgende 14 år registreringer af havfugle fra skibe i området (1969-83). En af pionererne, Richard Brown, har nu berbejdet dette kæmpestore materiale.

Resultaterne er samlet til en oversigt over havfuglenes pelagiske forekomst i Nordvestatlanten (inkl. Baffin Bugten og Vestgrønland). For hver årstid præsenteres havfuglenes udbredelse udtrykt i antal iagttagne fugle pr sejlet km inden for felter på ca 40 x 40 km. Alle fugle 360 grader rundt om skibet er blevet optalt, uanset deres adfærd. Undersøgelsesintensiteten i hvert felt varierer fra en enkelt til flere registreringer i løbet af perioden. Dækningen er lav (generelt er under 1% af havoverfladen dækket), og store dele af Nordvestatlanten er ikke blevet gennemsejlet. Kort over de vigtigste arters yngleudbredelse er medtaget, mens resultaterne af nye flyregistreringer af ynglekolonierne udgives i en separat rapport. Rapporten slutter af med en generel evaluering af de enkelte områders sårbarhed overfor olieforurening på baggrund af alkefuglenes forekomst.

Siden bearbejdningen af de første fire års tællinger, som udkom i midten af 70'erne, har canadierne fået et betydeligt større kendskab til den geografiske og tidsmæssige forekomst af havfuglene. Men også canadierne har måttet erkende, at skibsbaserede registreringer med lav geografisk dækning udstrakt over så mange år ikke giver det fornødne statistiske grundlag for en tilfredsstillende kortlægning af åbne havområder. De pelagiske havfugle har vist sig ikke at forekomme jævnt udbredt uden for yngletiden, men i stedet koncentreret over ustabile, føderige zoner. Derfor har Brown ud fra nærværende materiale klogeligt ikke forsøgt at kvantificere havfuglene i Nordvestatlanten eller sætte deres udbredelse direkte i relation til havmiljøet. Dette ville kræve en intensiv kortlægning sideløbende med indsamling af data på de oceanografiske parametre, som styrer havfuglenes forekomst. Atlasset videregiver med Browns ord de *generelle* udbredelsesmønstre, indikerende sandsynligheden for om en art forekommer i en bestemt del af området eller ej.

Olieforurening udgør fortsat en af de største trusler mod Nordvestatlantens havfugle uden for yngletiden. I øjeblikket planlægges produktion af olie i nogle af Nordvestatlantens mest sårbare havområder, bl.a. i et upwellingområde udfor Newfoundland's kyster og i Arktis. Atlasset er et godt udgangspunkt for de mere omfattende miljøkonsekvensanalyser, som canadierne planlægger i forbindelse med disse borer.

Finn Danielsen,
Jan Durinck & Henrik Skov

The Partridge

G.R. Potts. *Pesticides, Predation and Conservation*. 274 sider, 32 farve- og 9 s/h fotos, adskillige tabeller og grafer, indb. Collins 1986. Pris £ 19,95.

Med Potts monografi foreligger den første samlede oversigt over de økologiske sammenhænge, der betinger Agerhønenes trivsel i det åbne land. Potts har arbejdet med denne problematik i de sidste tyve år, og bogen er i høj grad høsten af hans eget arbejde på The Game Conservancy – den engelske pendant til Vildtbiologisk Station, Kalø.

Bogen starter med en kort status for Agerhønen på verdensplan. Arten er faktisk reduceret i antal i hele sit udbredelsesområde. Potts estimerer et fald fra 110 til nu 25 millioner fugle ved ynglesæsonens slutning.

Herefter følger en ret detaljeret beskrivelse af de engelske undersøgelser, og resultaterne er opdelt på en række emner, der alle skal give en indgangsvinkel til forståelse af Agerhønenes kritiske situation. Det drejer sig om effekten af prædation, kyllingernes overlevelse, brugen af pesticider, sygdomme, fuglenes fødeøkologi gennem året og forhold omkring redeplacering m.v. En samlet diskussion kæder faktorerne sammen og giver Potts' bud på årsagssammenhænge. Endelig afsluttes bogen med tre fine og konstruktive kapitler; henholdsvis forhold omkring udsætninger, forslag til at nedsætte den negative effekt af pesticider og til sidst en detaljeret rekommandation af konkrete tiltag til at forbedre forholdene for Agerhønen.

Bogen bærer præg af at være skrevet af en person, der selv har foretaget en stor del af de originale iagttagelser. Det gør den inspirerende at læse. Det er tydeligt, at Potts ønsker at få alle oplysninger og al dokumentation for hans kontroversielle konklusion på bordet. Datasimuleringsmodeller er en vigtig ingrediens i hans dokumentation, og det er en imponerende kombination af feltarbejde og teoretisk viden, der ligger til grund for belysningen af de komplicerede forhold omkring Agerhønenes trivsel.

Potts konkluderer, at hovedårsagen til Agerhønenes tilbagegang er forringet fødegrundlag i kyllingernes første leveuger. Det illustrerer han bl.a. ved direkte at kæde ornitologiske observationer sammen med undersøgelser af insektfaunaen. Årsagen til insekternes forsvinden er især brugen af sprøjtemidler. Denne konklusion er epokegørende, fordi han på overbevisende måde efterviser de økologiske konsekvenser af det store pesticidforbrug og dets indirekte effekt på højerestående organismer, bl.a. Agerhønen. Men det har også taget 20 års feltarbejde!

Et andet problem, som Potts fokuserer meget på, er effekten af prædation på Agerhønen. Jeg synes personligt, at han her kammer lidt over i sine konklusioner. Naturligvis kan der lokalt være problemer med prædation, men jeg mener stadig, at dette er af sekundær betydning. Prædatorerne er jo også en del af naturen, og vi skal i højere grad fokusere på de negative indvirkninger, som vi mennesker er direkte ansvarlige for.

Det sidste afsnit om anbefalinger til at opbygge og beskytte en levedygtig bestand af Agerhønen er så konkret, at det kan bruges direkte i naturplejen. Det er også glædeligt, at der med hensyn til sprøjtepraksis gives eksempler på alternative løsninger, der kan forbedre fødeforholdene, bl.a. etableringen af sprøjtefri zoner. Endelig konkluderes det også, at udsætning af Agerhønen kun kan have et jagtligt formål. Det vil ikke redde den vilde bestand, så længe livsgrundlaget ikke ændres.

Henning Nøhr

Waders; their breeding, haunts and watchers

Desmond & Maimie Nethersole-Thompson. 400 sider, 32 s/h fotos, 2 figurer, 11 tabeller samt 46 sonagrammer og adskillige vignetter, indb. T & A D Poyser 1986. Pris £ 18.

N.-T. familien har gennem mere end et halvt hundrede år indgående studeret vadefuglenes liv, hvilket tydeligt kommer til udtryk i denne bog. Den indledes med et historisk rids over N.-T.'s egen karriere samt en gennemgang af de vigtigste studier af vadefugle gennem de seneste 150 år. Herefter berettes der om ynglesæsonen hos de 18 arter, som yngler i Storbritannien. Arts-gennemgangen er delt i 7 kapitler, således at arter, som i yngletiden hovedsagelig træffes i samme (britiske) landskabstyper (biotoper), behandles i samme kapitel. For hver art gives en meget detaljeret beskrivelse af pardannelsens forløb, yngletæthed, yngleforsøg, kuld-størrelse m.v., som dels dokumenteres med egne iagttagelser og studier, dels underbygges af et righoldigt udvalg af litteratur. For hver art beskrives også sangen, og gennemgangen afsluttes med en status over bestandsudvikling og -størrelse (på europæisk plan).

Herefter følger et kapitel om gen- og nyindvandrede arter (9 arter), hvorefter der afsluttes med et kort afsnit om potentielle ynglefugle (7 arter), som træffes i Storbritannien, men som yngler på kontinentet eller i arktiske egne.

Bogen er skrevet i en personlig og fortællende stil, hvilket dog ikke gør den uinteressant for »professionelle« ornitologer. Selv om der ikke er så mange nye oplysninger om vadefuglenes ynglebiologi, er der i det foreliggende værk foretaget en værdifuld samling og ajourføring af den eksisterende viden. Dette gør, sammen med den omfattende og til 1983 ajourførte litteraturliste, at bogen er absolut læseværdig og anvendelig – også for garvede vadefuglefolk.

Henning Ettrup

Birdwatching in Israel and adjacent areas, 1982-85

Lars Nørgaard Andersen. 113 sider, talrige kort, tegninger og tabeller, hft. DOF-Salg 1987. Pris kr. 75.

På baggrund af ni besøg i Israel har LNA udarbejdet en rapport over observationer af fugle i dette blandt or-

nitologer velbesøgte og populære land. Hovedvægten er lagt på en grundig gennemgang af observationer af hver fugleart, men der er tillige kortere afsnit om landets biotopyper, ligesom lokaliteter og forfatterens rejseruter er indtegnet på kort.

Det er et fint initiativ, og for den besøgende er bogen ganske simpelt uudværlig. Bare tænk på, hvad man sparer af tid ved at have ni rapporter stående under et – hurtigt at kunne finde ud af, hvor der er chance for Øregrib, eller om Kuhls Skråpe kan ses om sommeren. Besøgene har været spredt ud over et vinterbesøg, tre forårs-, fire sommer- og et efterårsbesøg. Dette giver naturligvis en noget ujævn dækning, og måneder som maj (med det formidable Hvepsevåge-træk ved Eilat) og november (særlig mange uventede ting i 1986) er ikke repræsenteret. Med dette in mente bør man læse rapporten kritisk.

Man kan nok sige, at titlen på bogen er lovlig prangende: *Bird observations* ville have været en mere ærlig varebetegnelse. Dette kan dog ikke skæmme det positive indtryk af bogen, som naturligvis kan anbefales besøgende i Israel og andre interesserede i Mellemøstens fugle.

Klaus Malling Olsen

Wildfowl in Great Britain

Myrfyn Owen, G. L. Atkinson-Willes & D. G. Salmon. Illustreret af Peter Scott. Anden udgave, 613 sider, indb. Cambridge University Press 1986. Pris £ 30.

I 1963 udgav The Wildfowl Trust, Slimbridge, et epokegørende værk om Storbritanniens andefugles levesteder, bestande og bevaringsproblemer. 23 år efter foreligger – stadig med Atkinson-Willes som hovedkraften – en udvidet og opdateret udgave, som stadig bekræfter, at Storbritannien er førende med hensyn til indsamling af oplysninger om andefuglenes ve og vel.

Efter nogle korte indledende kapitler, bl.a. om andefugletællinger og ringmærkning, optages mere end halvdelen af bogen af en gennemgang af britiske vandfugleområder med deres bestande, trusler etc. – et overordentlig værdifuldt dokumentationsmateriale, først og fremmest dog af national og lokal interesse.

Tredie del af bogen gennemgår de enkelte arter, og her præsenteres på meget overskuelig måde en mængde data, som i høj grad er af interesse for forskere uden for Storbritannien: bestandstørrelser og -forandringer (året igennem og år for år for hele perioden 1960-1982) baseret på index-tællinger, udbredelseskort, relationer til bestande udenfor Storbritannien, samt en vurdering af arternes trivsel.

Bogens fjerde del »The conservation of wildfowl and their habitats« fokuserer på menneskets negative og positive påvirkninger af andefuglenes levesteder og bestande, idet jagt dog kun behandles ganske kort.

Wildfowl in Great Britain er et værk, som alle, der beskæftiger sig alvorligt med andefuglebestande og disses forvaltning, bør kende.

Anders Holm Joensen

The Birds of Africa

Emil Urban, Hilary Fry & Stuart Keith (red.). Vol. II, 552 sider, 32 plancher, heraf 28 i farver, mange stregtegninger, indb. Academic Press 1986. Pris £ 65.

Ved udgangen af 1986 kom så endelig andet bind af værket Birds of Africa, der nærmest kan karakteriseres som den afrikanske pendant til Birds of the Western Palearctic. Siden bind 1 udkom i 1982 (anmeldt i DOFT 77: 74-75, 1983) er der sket betydelige ændringer i redaktionsstaben, idet Hilary Fry og Stuart Keith er kommet til efter Leslie Brown's død, og efter at også Kenneth Newman har forladt projektet. Således er kun Emil Urban gennemgående figur. Alle farveplancherne i bind 2 er udført af Martin Woodcock, hvilket har betydet en mere ensartet stil – og en meget høj kvalitet.

Bind 2 dækker arterne fra hønsefugle til og med duer, og som i det første bind medtages alle arter, der er set i Afrika – det være sig ynglefugle eller trækfugler. Det står i øvrigt nu klart, at serien kommer til at omfatte seks bind, hvoraf de sidste tre skal dække spurvefuglene. Som i første bind er de enkelte artsbeskrivelser opdelt i en række afsnit: Range and Status, Description (her gives en meget præcis beskrivelse af alle dragter i det omfang, de er kendt), Field Characters, Voice, General Habits, Food and Breeding Habits. I tilknytning til teksten er desuden gengivet et udbredelseskort.

I modsætning til hvad der var tilfældet i det første bind, er teksten til de enkelte familier i bind 2 i vidt omfang skrevet af ornitologer med et specielt kendskab til netop denne gruppe. Denne fremgangsmåde vil blive videreført i de kommende bind, og så længe redaktionsgruppen er i stand til at bibeholde en ensartet fremstilling, må dette ses som en klar fordel, især fordi der herved ofte kommer en masse publicerede oplysninger med i teksten.

Martin Woodcock's farveplancher er efter min mening meget flotte og kommer virkelig til deres ret som følge af bogens store format (23 × 31 cm). Et kritikpunkt, der blev rejst i forbindelse med farveplancherne i bind 1, var, at de enkelte illustrationer var for små. Det har man tilsyneladende taget til efterretning, for i bind 2 fremstår de betydelig større. Også systemet med, at teksten til plancherne står på siden overfor, er ændret, så det er langt lettere at finde ud af, hvad der er hvad. Kun de fire sort/hvide plancher af flyvende tern, måger og vadefugle er mindre heldige, især fordi fuglene er blevet meget små og i øvrigt fremstår underlig kantede. Som det var tilfældet med første bind, er teksten ledsaget af en lang række stregtegninger, denne gang udført af Ian Willis, hvilket er en klar forbedring.

Alt i alt lever bind 2 helt klart op til de høje forventninger, der blev stillet ved udgivelsen af det første bind – og på en række punkter er der endog sket væsentlige forbedringer.

Flemming Pagh Jensen

Crows of the World

Derek Goodwin. 2. udgave, 299 sider, seks farveplancher, mange stregtegninger, udbredelseskort, indb. The British Museum (National History) 1986. Pris £ 30.

For dem, der kender den tidligere udgave af »Crows of the World«, vil der ved første øjekast ikke være ret meget nyt at se. Fornyelserne findes spredt i teksten, som er ført up-to-date.

Det er den samme store flotte bog. Hovedvægten er lagt på artsgennemgangen, hvor alle verdens kragefugle behandles. De enkelte arter beskrives m.h.t. udseende, feltkendetegn, udbredelse (med udbredelseskort), habitatvalg og adfærd. Desuden er der en fyldig og brugbar referenceliste for hver art.

Robert Gillmor har illustreret alle arter. Nogle på bogens farveplancher, resten som stregtegninger. Alle illustrationer er af meget høj kvalitet.

Bogen er skrevet i et let læseligt sprog, og det er dejligt at sidde og læse om kendte såvel som fremmede arter. Ofte sidder man dog tilbage uden at have fået nogen idé om, hvor almindelige de forskellige arter er. Der burde være oplysninger om status i 1986.

Michael Køie Poulsen

Farming and Birds

Raymond J. O'Connor and Michael Shrubbs. 290 sider, 5 s/h fotografier, 73 figurer, talrige tabeller og vignetter, indb. Cambridge University Press 1986. Pris £ 17,50.

Med hensyn til diskussionen om fuglenes trivsel i agerlandet kommer denne bog på et ideelt tidspunkt. Bogen starter med tre generelle kapitler om fuglenes levevis, habitatvalg og føde i agerlandet. Det er især materialet fra BTOs kortlægningsoptællinger, der startede i 1963, som er behandlet. Et helt kapitel er hellegnet og dets betydning for fuglelivet, hvilket skyldes hegnerens helt dominerende rolle i det engelske agerland. De efterfølgende kapitler beskriver den radikale ændring i landbruget, der også er sket i England siden 2. verdenskrig, og dens virkninger på fuglelivet. Det dækker bl.a. effekten af ændrede afgrøder, bortgangen fra vekseldrift og brugen af pesticider. Typisk engelsk bliver jagtpleje også berørt sammen med markskader, og det afspejler jo den engelske tradition for game-keepers på de enkelte ejendomme.

Jeg er meget imponeret over den fantasi, der er lagt bag brugen af det store CBC (Common Bird Census) materiale og oplysningerne fra det engelske redekortprojekt. Det bliver brugt til at vise forskelle i tæthed, artsrigdom og ynglesucces lokalt og nationalt, til at vise habitatvalg, bestandsudvikling og ynglesucces i forskellige marktyper, sammensætning af fuglesamfund og meget mere.

F.eks. kan redekortoplysninger vise, at kuldstørrelse og ungedødelighed er næsten den samme på græs og i opdyrket land, men at ca 20% flere reder på græs pro-

ducerer flyvefærdige unger. Det viser, at de fysiske rammer (herunder prædation og markarbejde i det bare agerland) ikke er uvigtige for den endelige ynglesucces. Ynglefugleoptællingerne kan f.eks. vise den totalt divergerende bestandsudvikling for Viben i forskellige habitater; en nedgang på kornarealer og stigning på vedvarende græs. Det kan måske virke som banaliteter, men det er utrolig vigtigt at få sammenhængene dokumenteret gennem tal. Der gøres i bogen et virkelig stort arbejde for at bruge den generelle landbrugs- og arealstatistik og kæde den sammen med de standardiserede ornitologiske indsamlinger.

Bogen indeholder så mange originale og interessante aspekter omkring fuglene i agerlandet, at den bør læses af alle med interesse for naturens trivsel i det åbne land. Det kan måske også motivere til, at man satser endnu mere på at klarlægge sammenhængene i denne vores største »natur«-type. Her er vi virkelig bagud i forhold til vore genboer på den anden side af Nordøen.

Henning Nøhr

Seabird Ecology

R.W. Furness & P. Monaghan. 164 sider, illustreret. Tertiary Level Biology series. Blackie 1987. Pris hft. £ 9,95, indb. £ 19,95.

Seabird Ecology er en lærebog i samme serie og format som *Avian Ecology* (anmeldt i DOFT 79: 78-79 (1985)). Uanset titlerne er overlappet mellem bøgerne ringe, og der kan være god mening i at anskaffe dem begge. Sigtet med *Seabird Ecology* er ganske specifikt, nemlig forholdet mellem havfuglene og mennesket.

Bogen indledes med tre korte kapitler om livshistorier generelt, fødeøkologi og bestandsregulering. – Et lille hjertesuk her: ordet havfugle bruges i den efterhånden traditionelle forstand, d.v.s. alle arter inden for de systematiske grupper, hvor i hvert fald nogle repræsentanter lever ved/på havet både inden for og uden for yngletiden; dog undtaget Ederfuglen og dermed havdykænderne. Derved udelukkes f.eks. svømmesnepper og lommer, mens mange måger og terner, der aldrig ser saltvand, medtages (at sulerne mangler i oversigten s. 3 skyldes dog en fejl). Det gør det simple at foretage diverse generalisationer; men at definere havfugle på basis af nogle økologiske karakteristika, og i øvrigt at se stort på arternes forhold til saltvand, forekommer midt sagt bagvendt.

En trediedel af bogen behandler relationerne mellem havfuglene og fiskeriet. Her omtales både positive og negative effekter af fiskeriet på forskellige havfuglebestande, og havfuglenes eventuelle negative betydning for fiskernes udbytte, hvor krav om regulering af Vor Herres små misforståelser (herhjemme først og fremmest Skarven) jo er velkendte reaktioner. Kapitlet bygger meget på biologisk energetik (supplerer her på udmærket måde *Avian Ecology*) og computermodeller, og er nok det mest læseværdige i bogen, bl.a. fordi det er knap så kortfattet som resten.

Forurening (olie, organiske klorforbindelser, tungmetaller) behandles sammen med monitoring af bestandene (meget skitsepræget) i kapitlet »Monitoring Marine Environments«. Det er måske god reklame for havfugle som indikatororganismer, men det menneskecentrerede udgangspunkt kan nok virke lidt bagvendt hos mange af dette tidsskrifts læsere. I øvrigt er det udmærket, men unægtelig meget kortfattet. Det samme kan siges om kapitlet om havfugle som skadedyr (sanitære problemer, bird strikes m.v.).

Referencelisten på knap 300 titler nævner (på to undtagelser nær) kun engelsksprogede arbejder, men synes inden for dette »univers« velafbalanceret; at forfatterne selv står bag næsten 10% af titlerne kan der næppe indvendes noget imod, da der ikke findes mange specialister på dette felt.

Bogen er letlæst og trykfejlene meget få. Men med tanke på, at den fremtræder som en lærebog, forekommer det mindre heldigt, at teksten hist og her er upræcis eller unøjagtig, og at visse figurforklaringer er mangelfulde. Desuden kan man undre sig over, hvem den henvender sig til: emnet forekommer meget specielt for det store flertal af studerende, og det er behandlet for overfladisk til, at specialisten og den seriøst interesserede har nogen større glæde af det. Men som en indføring for den, der er indstillet på senere at følge sagen op v.h.a. originallitteratur, er bogen glimrende.

Kaj Kamp

Drawing Birds

John Busby. 128 sider, 88 s/h- og 36 farvetegninger, indb. RSPB 1986. Pris kr. 288 i DOF-Salg.

Læsere af engelsk fuglelitteratur kender tegneren John Busby. Med flere end 50 års erfaringer i felten er denne engelske fugletegners produktion righoldig. Han har optrådt i mange sammenhænge.

Busby's udgangspunkt i »Drawing birds« er fuglekiggen og kunstneren. Og han kommer godt rundt om emnet fugletegning med både ord og visualisering. Forfatteren er ikke ene om at komme med tegnebidrag. Godt og vel halvdelen af illustrationerne er hans egne. De øvrige kommer fra et fint udpluk af engelske, amerikanske og svenske fugletegnere. Danmark er repræsenteret ved en enkelt tegning af nordmanden Jon Fjeldså.

I det indledende kapitel belyses nogle af de måder, kunstnere har løst opgaven fugletegning på gennem tiderne. Herefter et afsnit om at lave skitser i marken, efterfulgt af afsnit om anatomi, brugen af farver, fugle i flugt o.s.v. John Busby's styrke ligger i hans skitser fra naturen, som »Drawing birds« heldigvis er rig på. Den talentfulde englænder magter at fange bevægelsen, og hans sansninger virker derfor troværdige. Busby er fugletegner i ordets allerbedste betydning. Af den grund lykkes det også fint at vise fugletegning som et modtræk til fotografering – en udtryksform i sig selv.

Den visuelle kommunikation blandt fugleinteresserede foregår i højere og højere grad i form af fotografi-

er. Busby slår et godt slag for forståelsen af fugle-skitsen, som har sin egen plads et sted, hvor fotografiet aldrig vil kunne konkurrere.

»Drawing birds« er dediceret til Busby's læremester, Eric Ennion, som bør være yderst tilfreds med sin elev. John Busby forbliver tro overfor sit kunstneriske ophav: Ennion, Peter Scott & Charles Tunnicliffe. (Jeg kan i den forbindelse ikke lade være med at undre mig over, at fugletegnekunsten tilsyneladende ikke eksisterer i Europa udenfor England og Skandinavien.)

»Drawing birds« er en fin bog. Både for dem, som vil lære at tegne, og for dem, der blot vil nyde hans fint registrerede fugle-bevægelser. Busby giver fra sig, og er man moden til at modtage, er her virkelig noget at hente.

Lars Abrahamsen

John Busby: Young eagle owl.

Statistics for Ornithologists

Jim Fowler & Louis Cohen. 176 sider, 34 figurer, 9 appendices med statistiske tabeller, hft. BTO Guide No 22, British Trust for Ornithology 1986. Pris £ 10.

Endelig en statistikbog for ornitologer. Pinslerne med at »transformere« regnorme til Rødhalse eller nitteholder til vingelængder skulle hermed være forbi for de fleste.

Bogen er skrevet i et letlæst sprog og giver et godt indblik i elementær statistik bygget op omkring talrige eksempler fra forskellige sider af ornitologien. Der skulle være inspiration at hente både for amatører og professionelle.

I 18 kapitler behandles bl.a.: Hvorfor anvende statistik, mål- og stikprøvebegrebet, klassificering af data, forskellige typer af diagrammer, mål af gennemsnit, normalfordeling, standardafvigelse, standard error og konfidens-grænser, datatransformation, basis for statistiske tests, chi²-test, korrelation, produktmoment korrelationskoefficient, regressionsanalyse, mål af forskelle (Mann Whitney U-test, Wilcoxon's test), test på forskelle for gennemsnit (F-test, z-test, t-test), variansanalyse (anova).

Bogen er logisk i sin opbygning og starter med nogle elementære begreber. Man behøver næppe statistiske forkundskaber for at kunne følge med i de første kapitler. Herefter stiger sværhedsgraden jævnt hen ad vejen, men den grundige gennemgang og de mange eksempler skulle give mulighed for at følge med. Først i de allersidste kapitler bliver indholdet så avanceret, at de færreste nok har ressourcer til at læse det som fornyelseslæsning.

Bogen virker grundigt gennemarbejdet. Ved en hastig gennemlæsning er det faktisk kun lykkedes mig at finde en enkelt væsentlig fejl (side 44).

Bogen kan anbefales af flere grunde. Den vil uden tvivl give læseren en bedre forståelse og et større indblik i statistikkens verden. O'Conner skriver ganske rigtigt i forordet: »Med denne publikation kan der ses frem til en generation af ringmærkere og generelle ornitologer, der bruger Fowler & Cohen som deres nøgle til en bedre forståelse af deres egen og andres ornitologi«.

Hvorvidt bogen er i stand til at erstatte andre »biber« indenfor det statistiske område, f.eks. Elliott, Sokal og Siegel, har jeg ikke haft den længe nok til at kunne sige med sikkerhed. Selv om stikordsregistret kun er på halvanden side, virker det grundigt nok til at kunne give en korrekt indgang til løsning af et aktuelt problem. Et par simple stikprøver faldt i alt fald ud til bogens fordel. For dem, der arbejder med mere avanceret statistik, kan den dog kun blive et supplement. De må desværre fortsat leve med regnormene og nitteholderne.

Lasse Braae

A Directory of Neotropical Wetlands

Derek A. Scott & Montserrat Carbonell. 684 sider, lokalitetskort, hft. International Union for Conservation of Nature and Natural Resources og International Waterfowl Research Bureau 1986. Pris £ 30.

Det er efterhånden velkendt for os, at »wetlands« – lavvandede søer og kystområder – hører til de mest produktive miljøer, og samtidig er truet af landbrugsinteresser, forurening o.l. Fra vor »civiliserede« verdensdel er vi vant til at kunne slå op i lokalitetsregistre, rapporter over midvintertællinger o.l., hvis vi vil vide noget om det enkelte vådområdes vigtighed, eller hvilke lokaliteter som er særlig vigtige for en enkelt art. Andre dele af verden står imidlertid et helt århundrede tilbage, i sammenligning. De yderst få professionelle ornitologer sidder bag deres mahogniskriveborde og nuser med papir, og deres fuglebøger omfatter oversigter over arternes latinske terminologi og lokaliteter for lejlighedsvist indsamlede eksemplarer.

Dette var i hvert fald situationen for fem år siden. Idag er det rigeste fuglekontinent, Sydamerika, pludselig sprunget op af dvalen. Afrika er på vej, og Asien er godt i gang. Det skyldes frem for alt et initiativ fra In-

ternational Waterfowl Research Bureau i Edmonton, Canada, i 1982, og en enorm indsats af koordinatoren Derek Scott og hans assistent Montserrat Carbonell.

Det meste af arbejdet bestod i at opspore duplikerede rapporter fra sydamerikanske institutioner og få fat i alle de lokale fuglekendere, som lå inde med data eller kunne formås til at tælle noget op. Med et vist personligt kendskab til sydamerikansk bureaukrati og hierarki kan jeg tænke mig til, hvilken indsats det har været alene at etablere de rigtige kontakter.

Bogen gennemgår de vigtigste wetlands, som hidtil er kendt i Syd- og Mellemamerika og Caribien, ialt 700 lokaliteter og områder. Hvert land behandles med en generel indledning om landets wetlands, problemer med deres beskyttelse og oplysninger om ansvarlige myndigheder, kort over registrerede lokaliteter, og derefter en gennemgang af de enkelte wetlands: beliggenhed, areal, beskrivelse, oplysninger om udnyttelse og beskyttelse, vigtige vandfugle, anden fauna, trusler mod faunaen, udforskning, publicerede rapporter og kilder og enkle kodebetegnelser (nærmest som i danske lokalitetsregistre).

Fremfor alt er bogen et kraftfuldt redskab for miljøforvaltningen. Den har allerede affødt adskillige overvejelser om prioriteringen i de nationale miljøbeskyttelsesprogrammer og udpegnig af potentielle Ramsar-områder.

Dertil kommer bogens værdi som »fugleguide«, idet den giver et fint indblik i, hvor man får sine bedste vandfugleoplevelser – eller hvor man bør lave sine mere seriøse feltstudier. Man finder hurtigt ud af, hvilke dele af Venezuelas sletter (llanos) eller hvilke flodsyste-mer i Amazon-landet og Chacoen, som byder på de største vandfuglemængder (eller artslisters). Af specielle lokaliteter iøvrigt kan nævnes Mar Chiquita-området i Cordoba, Argentina, med hundredtusindtal hejrer, ibiser og måger, og indtil en halv million Wilson Svømmesnepper. For den sjældne Hornet Blishøne, der hidtil kun er set i indtil et titaleksemplarer, angives en forekomst af 2800 i en saltsø i Bolivia. I Mexico angives hundredtusindtal af ænder for flere kystlokaliteter.

Naturligvis varierer dækningen meget fra region til region. Caribien er stort set fint dækket, mens mange sydamerikanske lande står langt tilbage. For enkelte søer oplyses ikke stort andet end beliggenhed og areal, og lokaliteten er kun med fordi det formodes, at stedet vil være vigtigt for fugle. Bogen er dermed også et katalog over områder, som bør undersøges. Når jeg selv står som oplyser for halvdelen af bestandsopgørelserne for søer i Andeszonen, skal det ikke tages som et tegn på, at jeg har præsteret exceptionelt meget under mine ialt 12 måneders feltarbejde. Det er snarere udtryk for hvor få personer, som overhovedet har forsøgt at tælle vandfugle i området (eller har rapporteret resultaterne). Der er altså stadig meget at tage fat på. Bogen er værd at studere for alle, som vil rejse rundt i nogen tid i Sydamerika, og gerne vil bidrage med nogle »nyttige« iagttagelser.

Jon Fjeldså

Conservation of Cameroon Montane Forests

S. N. Stuart (red.). 263 sider, mange tabeller og kort, hft. International Council for Bird Preservation 1986. Pris £ 10.

Denne bog er den endelige rapport fra en ekspedition til bjergskovsområderne i det vestlige Cameroon i 1983/84. Baggrunden for at udsende den stort anlagte ekspedition var, at man fra ICBPs side ønskede at få tilvejebragt et godt baggrundsmateriale i forbindelse med en prioritering af hvilke bjergskove, der skulle gøres til nationalparker.

Ialt ni biologer deltog i rejsen, der strakte sig over seks måneder og omfattede besøg i alle større bjergskove i Cameroon. Selvom både områdernes botanik, padder og krybdyr blev undersøgt, var det dog fuglene, der var hovedsagen.

Bogen er opdelt i en række kapitler, der bl.a. beskriver områdernes geologi, klima og vegetation. Af kapitler om fugle kan nævnes: »The origin and evolution of the Cameroon Montane Forest Avifauna« og »The status and ecology of montane bird species in western Cameroon«. I sidstnævnte kapitel gives en detaljeret gennemgang af hver enkelt af de 53 bjergskovfuglearter, der findes i området. I kapitlet »Records of other species of birds from western Cameroon« omtales de øvrige regnskovsfugle, der blev observeret under opholdet, herunder de arter der blev set på et besøg til lavlandsregnskovene Korup National Park.

Selv om bogen som nævnt primært tager sigte på at levere information om arternes status i forbindelse med ICBPs arbejde med at udarbejde en beskyttelsesstrategi for bjergskovene i Cameroon, vil jeg mene, at den har interesse for enhver ornitolog, der planlægger at besøge disse spændende områder. Det skyldes især, at der her kan findes meget detaljerede oplysninger om, i hvilke skove de enkelte arter lever, i hvilke højder på bjerge de træffes, deres hyppighed o.s.v.

Flemming P. Jensen

Form and Function in Birds

A. S. King & J. McLelland. Vol. 3, 522 sider, talrige fotos og tegninger og enkelte tabeller, indb. Academic Press 1985. Pris £ 90.

Dette er næstsidste bind i serien, hvis to første udgivelser blev anmeldt i DOFT 76: 92, 1982. Denne meget detaljerede gennemgang af fuglenes anatomi er skrevet af en række specialister. I dette bind fortæller Spearman og Hardy om hud og fjer, Raikow om lugtesansen, Kühne, Lewis og Smith om ørets anatomi (med en meget fin forklaring af uglernes hørelse), Berkhoudt om smagssansen, Martin om øjet og Gottschaldt om øvrige sansorganer. Alle kapitler er særdeles grundige beskrivelser.

Som titlen antyder vil bogen fokusere på, hvordan fuglenes »design« passer til deres levevis. Men dette skal forstås ret generelt: Hvordan en typisk fugl (normalt høne, due eller and) »fungerer«. Man kunne må-

ske forvente en analyse af, hvordan den enorme variation i fugles levevis genspejles i variationer i anatomin. Her bliver man snydt. Hvad angår sansorganerne ved vi sandelig ikke meget om variationen. Men denne undskyldning gælder slet ikke for skelet og muskler. Mangelen kan illustreres med et eksempel fra Raikows kapitel om fødder og vinger. Han beskriver selv de mindste muskelbundter og deres roller. Men variationen i vingernes betydning beskrives kun ud fra deres brug ved dykning, og nærmest kun i generelle vendinger. Han fortæller, at pingviner »flyver« under vandet, og at alkefugle gør det samme, men på en anderledes måde. Men der er intet om, hvilke specielle krav »flyvningen« i dette medium stiller, intet om hvori de anatomiske og funktionelle forskelle mellem pingviner og alkefugle ligger, og intet om at gejrfuglen faktisk kom tæt på pingvinløsningen.

Værket er fremragende for specialister, som vil kende detaljer, men knapt så hensigtsmæssigt for den, der søger en mere generel forståelse eller har interesse for økomorfologi.

Jon Fjeldså

Der Zug Europäischer Singvögel

Gerhardt Zink. Ein Atlas der Wiederfunde bringter Vögel. Lösbladsystem, talrige kort, stort format, hft. Vogelzug-Verlag, D-7760 Möggingen. 1. Lieferung 1973, 2. Lieferung 1975, 3. Lieferung 1981, 4. Lieferung 1985. Pris ikke oplyst.

I 1985 udkom fjerde (og sidste) bind af tyskeren Gerhardt Zink's atlas med genfund af ringmærkede spurvefugle. Da kun bind 3 har været (kort) anmeldt i DOFT (76: 170, 1982), skal der her gives en lidt mere fyldestgørende anmeldelse af »Der Zug Europäischer Singvögel« – et af de vigtigste arbejder om spurvefuglenes trækruter (baseret på genfund), der er udgivet i Europa.

»Der Zug Europäischer Singvögel« er en guldgrube for enhver, der beskæftiger sig med spurvefugles trækforhold. Da vi behandlede genfundsmaterialet fra Christiansø lød spørgsmålet »Hvad siger Zink?« utallige gange, og at andre har været i samme situation fremgår tydeligt, f.eks. ved en hastig gennembladrning af bogen om Falsterbo's genfund (anmeldt i DOFT 79: 73-74, 1985).

De fire bind omhandler 95 arter spurvefugle (bl.a. lærker, pibere, vipstjerner, smådrosler, sangere, fluesnappere, nogle mejser, tørnskader, nogle kragefugle og værlinger), behandlet på baggrund af 24.669 genfund. Bindene indeholder 535 kort, hvor 16.189 af disse genfund er indtegnet.

Gennemgangen af de enkelte arter er bygget op over en fast skabelon: Først gives en kort status over trækforhold og vinterkvarterer. Dernæst gennemgås efterårstrækket, overvintringsområdet, forårstrækket, og slutteligen omtales i en række mindre afsnit forskellige forhold, så som »hjemstavnstroskab« og abmigration, materiale, kilder og citeret litteratur. Store dele

af genfundsmaterialet for de enkelte arter er indtegnet på kort ved hjælp af forskellige symboler. Genfundsstedet og mærkningsstedet er forbundet med tynde linier, og genfundsmånedet er angivet ved alle fund. Kortene er smukke og illustrative, og en fornøjelse at se på/læse.

Jo større materiale, der findes på de enkelte arter, jo fyldigere omtale får de selvfølgelig. En art som Broget Fluesnapper fylder 28 sider og indeholder 40 kort, mens Pileværting fylder lidt over en side – inklusive et kort, der viser de to europæiske genfund.

Beklageligvis udkommer det påtænkte 5. bind ikke fra Zink's hånd. I forordet til 4. bind skriver han således: »Det oprindeligt forudsatte 5. bind, der skulle beskrive trækforholdene hos finkefugle og spurve, kan ikke mere bearbejdes af mig. Da kortene i stor udstrækning er forberedt, er en bearbejdning fra anden side mulig, men for tiden synes der ikke at være udsigt til en sådan.« Man må håbe, at en eller anden behjertet sjæl efterkommer denne opfordring. Indtil da må vi undvære bearbejdningen af disse arter, samt af nogle af de helt »store« arter (svaler, Rødhals, Sangdrossel, Solsort, Musvit, Blåmejse, Krage, Råge, Allike, Stær, irisker, siskener, dompapper og korsnæb), der ikke er medtaget i de fire bind.

Et af ringmærkningens store problemer er at få bearbejdet og offentliggjort de (efterhånden) mange genfund. I næsten alle lande er det offentliggjorte/behandlede genfundsmateriale i bedste fald mange år bagud. Der er stor mangel på oversigtsværker. Alene af den grund er Zink's »Der Zug Europäischer Singvögel« et uundværligt opslagsværk for folk, der interesserer sig for småfugles trækforhold. Samtidig er det et imponerende grundigt stykke arbejde, der på det varmeste anbefales.

Peter Lyngs

Også modtaget:

Fra fjord til fredning

Kjeld Ejdorf. Mosen i Karlslunde og Karlstrup. 106 sider, ill., hft. Eget forlag, 1985. Pris ikke oplyst.

En særdeles grundig og interessant gennemgang af Karlstrup Moses naturforhold og udvikling siden istiden, den gradvise dræning og opdyrkning og den fredningssag, der førte til fredning af de sidste rester.

Basisbog i økologi

Hans Ulrik Riisgaard. 112 sider, ill., hft. G.E.C. Gad, 1986. Pris kr. 126,40.

En gedigen gennemgang af grundtrækkene i den moderne økologi, som primært henvender sig til studerende ved de højere læreanstalter.

Fuglekasser som hobby

Lennart Bolund. 2. udgave, 152 sider, ill., hft. Pinus, 1987. Pris kr. 148,50.

Uændret genudgivelse af 1. udgave, som blev anmeldt i DOFT 73: 330, 1979.

Dykænder

Anders Holm Joensen. 31 sider, ill., hft. Natur og Museum, 25. årg., nr 1, 1986. Pris kr. 26.

Gæs

Jesper Madsen. 31 sider, ill., hft. Natur og Museum, 26. årg. nr 1, 1987. Pris kr. 26.

Lydbånd til Solsorte-studier

Torben Dabelsteen. 2 × 15 min. Biologforbundet, 1985. Pris kr. 45.

Lydbånd til hæftet »Solsortestudier«, som blev anmeldt i DOFT 79: 163, 1985.

Eider ducks in Canada

Austin Reed (red.). 177 sider, ill., hft. Canadian Wildlife Service, Report Series No. 47, 1986. Pris \$ 23,40.

Extent and Control of Goose damage to agricultural crops

A. Rüger (red.). 48 sider, hft. IWRB Special Publication No. 5, 1985. Pris £ 3.

The Conservation of International Flyway Populations of Waders

N.C. Davidson & M.W. Pienkowski (red.). 151 sider, ill., hft. Wader Study Group Bull. No. 49, Suppl., IWRB Special Publication No. 7, 1987. Pris £ 5.

Cormorants in northern Europe

Proceedings from the meeting at Falsterbo, Sweden, September 26-27, 1985. Statens naturvårdsverk 1986. Pris ikke oplyst.

Die Vogelwelt Ussuriens

Algirdas J.V. Knystautas & Jurij B. Sibnev. 188 sider, rigt ill., indb. A. Ziemsens Verlag, 1987. Pris DM 64.

Overordentlig rigt illustreret populær bog om fuglefaunaen i denne spændende sydøstlige provins i Sovjetunionen. Især mange redefotos af lidet kendte arter.

Die Auerhühner

Siegfried Klaus, Alexander V. Andreev, Hans-Heiner Bergmann, Franz Müller, Jan Porkert & Jochen Wiesner. 276 sider, ill., hft. A. Ziemsens Verlag, 1986. Pris DM 29,50.

Die Bartmeise

Heinz Wawrzyniak & Gertfred Sohns. 168 sider, ill., hft. A. Ziemsens Verlag, 1986. Pris DM 19,80.

Der Pirol

Klaus-Dieter Feige. 216 sider, ill., hft. A. Ziemsens Verlag, 1986. Pris DM 25,40.

Færgerne rundt, Skotland rundt og Kreta rundt

Tre rejse-guides fra forlaget Skarv. Meget nyttige og velillustrerede og med (meget) små afsnit om flora og fauna. Pris henholdsvis kr. 80,25, kr. 98 og 122. Kan købes hos DOF-Salg.